

ТРИЗНІВНИК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDENT
UKRAINIENNE

Число 49 (503) Рік вид. ХІ. 15 грудня 1935 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя 15 грудня 1935 року.

В Чехословаччині відбувся 1 грудня с. р. з'їзд Товариства Прихильників Української Господарської Академії в Подебрадах.

Правда, проіснувавши десять літ, — за моральною й матеріальною допомогою Чехословацької республіки, що з теплою вдячністю не можемо не згадати на цьому місці, — ця висока українська політехнічна школа, один із великих культурних здобутків української еміграції, більше не існує.

Проект перенесення цього нашого культурного огнища на українські землі — до Ужгороду або до Польщі, на великий жаль, не здійснився, не дивлячися на всі заходи з українського боку, що їх було зроблено. І Товариство Прихильників Української Господарської Академії в Подебрадах може зараз утримувати в чинності лише Український Технічно-Господарський Інститут — вищу школу позаочної освіти, єдину українську школу такого роду.

Але й це еміграційне досягнення Товариства Прихильників являється, безперечно, великим успіхом в царині нашого культурного життя, Інститут бо цей служить і світить не лише еміграції українській, а й тим українським землям, що знаходяться зараз по цей бік совітського кордону: серед учнів своїх має Інститут земляків наших тако-ж і з Галичини, Волині, Закарпаття й інших земель, де наші люде позбавлені можливости вчитися рідною мовою.

Тому побажаємо Інституту й далі поборювати тяжкі умовини праці в недостатках на чужині, а українському громадянству пригадаємо його святий обов'язок перед рідною культурою безперестан-

но підпирати матеріально зусилля Інституту, щоб дати йому можливість якомога повніше виконувати таку важну чинність у нашому національному житті, якою являється технічна освіта, а потім, коли для того настануть сприятливі умови, знову розгорнутися в національну українську політехнику на одній з українських земель.

Минулі листопади — майбутній березень *)

З нашими минулими листопадами мимоволі пригадуються наради, ради й все те, що маємо від еміграційної мандрівки до соловецького «соціалістичного «раю».

Пригадується листопад 1917 року. Був це в історії новітньої української боротьби перший фатальний листопад. Вся Україна клекотіла в повінні... нарад. З них найсумнішими наслідками визначилися наради III-го Військового з'їзду. 9 днів радили й нарадили... Ліпше про це не говорити. Тоді перший раз перемогли ради, бо, як стверджує голова тодішнього українського уряду, «ми не збройною, не фізичною силою хотіли доводити своє право».

Листопад 1918 року. У Львові проголошення ЗУНР, а за цим наради. У Києві те-ж своєрідна метушня нарад, а за ними відмовлення «ясновельможного пана» від незалежності Української Держави.

Листопад 1919 року. Надзвичайно тяжке становище українських армій. Не білі й червоні москалі, але тиф перемагав тих, що збройною й фізичною силою хотіли довести право своє. Знову повинь нарад діячів обох Українських Республік, між якими наші «приятелі» енергійно вбивали клин, і розкололася, порівнюючи, невелика сила та пішла ріжними шляхами. Ті, що хотіли врятуватися, — загинули, ті, що пішли в героїчний Зимовий похід, щоб боротися, — залишилися непереможними.

Листопад 1920 року. Попередніми боями опір червоних було зломлено. Їх становище на Україні було приблизно таке, як білих в листопаді 1919 р. Замість безупинного руху вперед, наради... Наступ одкладається. Ворог про це знає й використовує час для договорення з нашим союзником на вигідний для обох сторін мир і повну ліквідацію свого білого противника, а потім попереджує наступ найбільш небезпечних на території України українців.

І почалася еміграційна мандрівка.

Минуло вже 15 листопадів. З них для повноти згадаємо ще про листопад 1921 року. Україна, пізнавши всі привабливості «робітничо-селянської» влади совітів палає духом повстання. Організується з інтронзованих вояків повстанча група і знову... наради аж до

*) Читано на сходах Українського Республікансько-Демократичного Клубу в Празі 5. XII 1935.

листопаду. А ворог про все довідується і про все знає ліпше, ніж рядові учасники листопадового походу. Повстанчі організації на Україні відкрито й підсилено співробітникам з... чека.

Кажуть, що кожна невдача, чи помилка є найкращим учителем. Чому-ж нас навчили наші листопади?

Декого — нічому. Які були, такі й залишилися. Таких небагато, хоч вони, особливо на тлі нашого еміграційного життя, найпомітніші своїми... нарадами.

Більшість учиться — «доказами від протилежного». Це стосується до мільйонів українців на їх власних, не своїх землях.

Зате дуже значна частина української еміграції, як політичної, до якої переважно належить військова, так і економічної, попавши до культурних країн Європи та Америки, навчилася багато дещому, і, коли повернеться на рідну змлю, принесе з собою те ліпше, що має кожний культурний нарід.

Найбільшу працю перевела українська еміграція на полі національно-культурному. За цю працю ми можемо бути горді, і коли ми робимо їй підсумки, у нас при сучасному невідрадному, так мовити, листопадовому становищі пробуджується бадьорий настрій та певність, що незабаром прийде наш український березень.

Дуже велике зосереджуюче значіння має праця національно-культурних осередків на еміграції, якими є українські високі школи та наукові інститути й різні наукові й культурні організації. Але не мусимо забувати за ту дуже велику практичну культурну працю вже не десятків чи сотен, але тисяч української інтелігенції, що набула високу й фахову освіту не лише в своїх, але, в переважаючій більшості, в чужих високих та спеціальних школах.

Поскілки ми бачимо при праці в наших культурних осередках теоретиків, в розсіянні майже по цілому світі на різних становищах і в найрізноманітніших галузях діяльності готуються практики. Це майбутні організатори і творці економічно-господарського життя та технічного поступу на Україні. В порівнянні з 1917-1920 р. р. це велика сила, бо тоді багато високих державних урядовців не мали навіть матури, а про практичний досвід не доводилося і згадувати. Тому, може не дивно, що вони тоді пасували перед марксісько-ленінськими доктринами державного будівництва.

Дарма, що ці культурні практики, переважно бувші українські старшини, в дуже значній більшості не належать до жадних українських політичних партій та груп. Вони, ніби, байдужідо всіх українських еміграційних спроб об'єднання та конгресових акцій. Їх просто відстрашують від цього безупинні наради, за якими бачуть чин... роз'єднання. Через це їх не помічають і з ними не рахуються. Але факт їх існування заперечити не можна. Тако-ж не можна заперечити, що це високоосвічені люде, які не потребують, щоб за них і без них хтось висловлював їх думки та бажання. Гадати-ж, що вони залишаться байдужими і надалі, коли знову проб'є година нашої свободи, більше, ніж помилково. І вони будуть творцями українського державного життя.

Дуже важливу ролю відіграє у житті нації фізично-моральне поготівля, на якому базується всяка боротьба за ліпше майбутнє. Дбають про це школи, руханкові організації та військо. У нас, на еміграції, крім небагатьох руханкових організацій, мали б у першу чергу дбати про тіловиховання товариства, що об'єднували б бувших вояків, бо той, хто вважає себе вояком, але не плекає вправ впоряду та руханки, не є бойовиком, лише інвалідом або немущтровим, який надається хіба для обозу. Якось досвід культурних народів у цій дуже важливій галузі людської чинности залишався довший час по-за увагою української еміграції. А проте і в цьому дух нашої активности все збільшується. І тут ми в порівнянні з минулим маємо певні досягнення.

Отже п'ятнадцять літ нашого перебування на еміграції не пропали марно. Тому не можемо поділяти сумних висновків деяких наших земляків, що еміграція зневірюється, деморалізується і опускається на дно. Правда, такий здеморалізований елемент найбільш помітний, бо він купчиться переважно в головних осередках еміграції, по столицях європейських і навіть американських держав, де промишляє, чим тільки може. Таких «промисловців» в ріжних ролях і на ріжних становищах од «свадебного генерала» до звичайного розвідчика є пара соток, але в порівнянні до загальної кількості еміграції вони творять незначний відсоток.

Переважаюча більшість еміграції, не дивлячися на дуже тяжкі обставини боротьби за своє фізичне існування, не тратить почуття власної національної гідности і вірить в те, що ще дочекається свого національного ліпшого майбутнього.

Через це ми певні, що на зміну осіннім листопадам прийде наш український весняний березень, бо так хоче українська нація.

Василь Прохода.

Українська політична еміграція, як історичне з'явище*)

Ми зійшлися сьогодні сюди, щоб актом товариського єднання звеличити сумну й посвятну подію, що сталася перед 15-тю роками і що зродила собою нас — сучасну українську політичну еміграцію.

Цілком свідомо я назвав ту подію сумною та посвятною. Сумною вона була для нас через те, що стала на перешкоді до завершення великого історичного чину звільнення українського народу од віковичних пут чужинецького панування, до осягнення, здавалось, так близького найвищого ідеалу — ідеалу державної суверенности; посвятною ця незабутня подія була тому, що в ній наш нарід, який пе-

*) Доповідь, зачитана на сходинах Українського Республікансько-Демократичного Клубу в Празі 5. XII 1935.

ред тим в огні й бурі революційного пориву скристалізувався в свідому своїх історичних завдань і своїх невідійманих прав модерну націю, в ту хвилину страшною поразки, що виглядала непоправною катастрофою, виявив непохитну вірність своєму національному ідеалові, як найвищій моральній цінності, та заманіфестував свою незломну волю той найвищий скарб всіма можливими засобами до кінця боронити. Однією із форм цієї маніфестації волі українського народу — волі до дальшої борні і остаточної перемоги — було зродження української політичної еміграції.

Що-ж представляє собою наша еміграція, як життєве з'явище? Яка внутрішня природа його, який його зміст? Всі ми ось уже півтора десяти років належимо до еміграційного загалу, творямо молекули його великого тіла, живемо його радощами й печалями, а проте рідко хто з нас замислювався як слід над поставленим вище питанням, піддавав його належно глибокій аналізі. Воно й не дивно. Темп емігрантського життя швидкоплинний, нерівний для спокійного думання, аналітичних екскурсів до глибин життєвої проблематики — немає часу й відповідного настрою. То-ж буде доцільним сьогодні спільними зусиллями пошукати відповіді на це запитання, що само собою напрошується в день 15-літнього ювілею української еміграції.

Що таке еміграція взагалі? Широкість цього питання, поважність цієї теми вимагала б відповідно широкого та всебічно-докладного її висвітлення. І в дуже обмежених рямцях моєї доповіді я можу позначити лише головні, найважливіші моменти цього висвітлення.

Всі події життя людського загалу ми можемо поділити на дві категорії. До першої з них маємо віднести з'явища випадкові або епізодичні, до другої — з'явища історичні. Останні характеризуються тим, що в послідовному розвитку подій суспільного життя мають свої історичні причини та історично-важливі наслідки.

Послуговуючись цією термінологією, ми маємо дефініювати з'явище еміграції, як з'явище історичне, викликане певними історичними причинами та здатне породити певні історичні наслідки. Я навмисне акцентую тут слово «здатне», підкреслюючи цим той елемент умовності, що його містить у собі друга частина наведеної дефініції. Зміст цієї умовності є той, що всяка еміграція зроджується історичними причинами, але не всяка своїм життєвим чином приводить до історичних позитивно-цінних наслідків. Ясна річ, що основним завданням сучасної української еміграції є найповніше й найраціональніше виконання нею тих історичних функцій, які поклато на її плечі життя.

Які ж ці функції, який їхній зміст та обсяг, які шляхи до їх виповнення? Щоб відповісти на ці запитання, маємо звернутися до побіжної аналізи даної проблеми в цілому.

Раніше, однак, ніж аналізувати з'явище еміграції, маємо підкреслити істотну, глибоко-принципову різницю поміж емігра-

цією та біженством. І та, і друге назовні випадають однаково, але різняться своїми внутрішніми причинами — характером тих життєвих імпульсів, що їх породжують. І біженство, і еміграція являють собою акт масового залишення рідної землі, на якій людина виросла і з якою зжилася, до якої її в'яжуть фізичні та психологічні зв'язки. Але в той час, як біженство зроджують події стихійно-епізодичного характеру, хоч би навіть і з соціально-політичним підкладом (наприклад, погроми на ґрунті класової боротьби, або національнї чи релігійної ворожнечі), — еміграцію породжують назагал події характеру історичного, органічно зв'язані з цілим процесом попереднього життя даного суспільства, з його розвитком, еволюцією, з усією його минавшиною, сучасністю й змаганнями та планами на майбутнє.

Історичні причини, що зроджують еміграцію, носять подвійний характер: в одних випадках, ці причини економічні, в других випадках — політичні. За перших умов повстає еміграція соціально-економічна, за других — еміграція соціально-політична та національно-політична. Для зілюстровання цього можмо навести такі приклади: 1) безземелля та безробіття зродили кінцем XIX та початком XX стол. соціально-економічну еміграцію з українського населення Великої України та Галичини, що спричинилося до повстання наших колоній на Зеленому Клинї, в Америці й Канаді; 2) непогодження монархистичних та демократичних кол російського суспільства з соціально-політичною програмою й тактикою большевиків зродили р. 1918 російську еміграцію, що подає нам яскравий приклад еміграції соціально-політичної. Її та сучасних московських правителів роз'єднують виключно моменти порядку соціального; в інших моментах вона, навпаки, з ними вповні солідаризується, а урядову політику у відношенні до українців, білорусів та інших, як кажуть росіяне, «іногородців», з огляду на її далекосяглий радикалізм, навіть екстазно вітає; 3) зовсім інший характер носить сучасна українська еміграція, хоч її так само зродив прихід до влади московських большевиків, що збройною силою підбили під себе Україну. Наша еміграція з еміграцією російською споріднена територіально та культурно, бо належала до однієї держави і є продуктом однієї спільної культурної системи. Але по-за цими двома моментами годї вишукувати точку дотику між двома згаданими еміграціями, годї робити спроби провести між ними якісь аналогії, знайти між ними якесь споріднення. Українську еміграцію відокремлює від еміграції російської не лише розбіжність завдань та протилежність цілей; їх ділить тако-ж органічна ріжниця в їхній внутрішній природі, духовій істоті. Хоч противника свого — сучасну большевицьку владу — українська еміграція має спільного з еміграцією російською, але тривання цього противника є у нас іншим, зовсім відмінним, ніж то має місце у росіян. Для російської еміграції сучасні кремлівські володарі є, як в вже сказав, лише ворогом соціальним.

Для нас, української політичної еміграції, вони є в першу чергу ворогом національним. Респектуючи вікову демократичну традицію нашого народу, українська політична еміграція в основній своїй масі стоїть на ґрунті демократичної республіки, вже урочисто проклямованої в дні нашого національного воскресення 1917-18 років. Але форма державного устрою України та суспільного ладу на ній має для української політичної еміграції другорядне значіння. Не поділяючи гасел комунізму, не вірячи в їхню життєву доцільність, чимало з нашої еміграції могло б проте узнати комуністичну владу на Україні та піти з нею співпрацювати й навіть допомагати в справі державного будівництва, коли б та влада дійсно стала на ґрунті української державної суверенності й те гасло непохитно провадила б у життя. Таким чином ми бачимо, що, у відміну від російської еміграції, для української еміграції першу й основну ролю відіграє момент не соціальний, а національний, і що образ власної незалежної держави — суверенної по формі і національної по змісту є для нашої еміграції не лише абстрактним ідеалом, але тако-ж і тим конкретним «suprema lex», тим найвищим законом, якому підпорядковуються всі прояви життя, всі форми повсякденної поточної праці.

З усього сказаного бачимо, що українська еміграція являє собою приклад еміграції 3-го типу — еміграції національно-політичної.

Ми приходимо отже до висновку, що термін «еміграція» має дуже широкий зміст і містить у собі власне три різнорідні поняття. До наведеного висвітлення ми маємо додати ще один важливий пункт. Еміграція соціально-економічна в'яжеється з моментами боротьби за існування, з інтересами порядку вузько-матеріального; ж адних моментів характеру ідеологічного тут шукати не доводиться.

Еміграція соціально-політична може бути зроджена як вужчими інтересами певних суспільних груп, так і тими інтересами, що в більшій чи меншій мірі відносяться до широких верств суспільства і мають загальне принципове значіння; як бачимо, в цьому у випадку ідеологічний момент може вже бути виявлений у значній мірі.

Але в повній, можливо-найбільшій силі цей ідеологічний момент виявляє себе в еміграції національно-політичній, яку зроджують і творять не еґоїстично-утилітарні інтереси окремих персон чи суспільних груп, а альтруїстичний і подекуди абстрактний інтерес цілої нації. Це є найвищий морально і найшляхетніший психологічно стимул для заохочення людини до життєвої чинности. Він не в'яжеється безпосередне з жадними уявами про матеріальні прибутки, про конкретну вигоду, взагалі про якісь особисті для себе надбання. Він оплачується лише одним зиском — національною втіхою та національною гор-

дістю. Його рушійною силою є не персональний добробут, не інші, практичні моменти реального життя, а абстрактний ідеал-божество, ім'я якому є **Нація**. Що таке нація? Ми не знаємо. Може це є одна з фікцій нашого розуму, ефемерна ілюзія людської фантазії. Але ми маємо бути вдячні за неї, маємо почувати себе щасливими при думці, що вона існує, що нею ми володіємо. Бо вона, ця фікція, є одна з тих небагатьох сил, що зберігли ще своє панування над духовим життям сучасного здеморалізованого та здедисциплінованого людства. І ми мусимо радіти, що авторитет того божества зостався для нас незахитиним, що воно лишається володарем наших дум і почувань....

Своєю короткою аналізою ми з'ясували отже ту життєву силу, яка стала історичною причиною зродження сучасної української еміграції та яка надала тій еміграції найвищу кваліфікацію, віднесши її до категорії еміграцій національно-політичних. Цією найвищою кваліфікацією визначається автоматично і характер та розмір обов'язків, що припадають на нашу еміграцію. Перед сучасними й майбутніми поколіннями українськими вона має виправдати надії нації, виконати своє історичне завдання, сповнити свою історичну місію. Під теперішню хвилю нарід наш переживає переломову добу. Після недавніх поразок та невдач, після довгої пори вимушеного перепочинку він готується до активної праці, до нового організаційного чину. Наближується доба національного ренесансу, широкоюсяглого всеукраїнського відродження. Українська політична еміграція — хай фізично виснажена й матеріально убога — не сміє скласти своєї життєвої зброї, не сміє в тому величньому процесі не прийняти активної участі. Її обов'язок бути знову авангардом на ідеологічному фронті, творити нові духові всенациональні цінності, працювати над їхньою практичною реалізацією.

Як еманация духу народнього, як продукт його героїчної вільної боротьби, як його національно-політичне сумління, — українська еміграція має стояти непорушно на тих високоморальних, ідейних позиціях, що їх створила народня стихія в незабутню добу нашої національної революції. З усією рішучістю має вона відкинути ті — популярні нині в частині українського суспільства — гасла, що стремлять до повного анулювання принципів моралі та заміни їх принципами диктатури грубої фізичної сили. Мусимо застерегти самих себе й ціле наше суспільство, зокрема нашу молодь, перед страшною небезпекою цієї «модерної» ідеологічної концепції. Мусимо усвідомити собі, що успіх національної боротьби, навіть і в ХХ столітті, вирішують не літаки, не танки, не отруйні гази, а все-ж таки непереможний дух людський.

Український національний ренесанс має виявити себе, як могутня моральна сила, як потужний процес творення високовартісних духових цінностей. У вогні його творчого пориву має очиститись і переродитись душа народня, оздоровитись та викристалізуватись українська національна психіка. В цім могутнім пориві нації до волі й щастя має зродитись новий національний тип, той тип обнов-

леного, модерного українця, що в повній мірі відповідав би потребам і завданням нації та характеру сучасної доби. Міцний духом, твердий в моральних засадах, непохитний у своїх переконаннях, далекий порожнього хвастовства та зайвого самовпевнення, але свідомий своїх реальних сил, сповнений загально-людської та національної гідності, патріот не в умовах святочних урочистостей, а в повсякденній дрібній праці, лицарь не слів, а чину — ось той ідеально-бажаний, але тако-ж і реально-можливий тип сучасного українця, що його і лише його руками може бути здвигнута величчя будівля щасливої України. Зродження в масах нашого народу цього нового національного типу, що в своїй істоті гармонійно єднав би силу духа й силу тіла, моральну ідейність думок та практичний реалізм чину — є невідкладною потребою української сучасності, конечним імперативом нашої доби. Процес творення цього національного типу вже зачався, але ще не йде належним темпом. Допомогти цьому здоровому ферментаційному процесові в тілі нашого народу, допомогти здійсненню гасла українського «ідейного реалізму» — це значить під сучасну пору в найбільшій мірі прислужитись добру й щастю нашого народу. І коли в цім напрямі зробить щось і українська еміграція, коли вона справді своїм словом і своїм чином допоможе активізації цього процесу морально-духового відродження нації, то тим самим вона виконає свою життєву роль, спричиниться до тих позитивних, історично-цінних наслідків, які заслужено забезпечать їй почесне місце на сторінках новітньої української історії.

Борис Лисяцький.

Лист із Праги

Український Республікансько-Демократичний Клуб у Празі влаштував 5 грудня с. р. в салі Віноградського Народного Дому сходини, присвячені 15-літтю української еміграції. На сходах промовляли пп. М. Славінський, А. Яковлів, Б. Лисяцький, В. Філонович, В. Прохода.

Проф. М. Славінський в своєму рефераті оповів історію української еміграції, про її безперервний зв'язок з еміграцією часів Мазепи, коли закордон було винесено кошти кошту державного й військового порядку; оповів про еміграцію М. Драгоманова, а за ним і про цілий ряд українських поодиноких емігрантів.

Еміграція наших часів подібна до еміграції Мазепинської, бо вийшовши закордон з урядом і військом, вона винесла та еміграцію державно-національні ідеали й своїм перебуванням тут доводить Європі актуальність української справи, без справедливого вирішення якої не може бути досягнено замирення Європи.

Проф. А. Яковлів промовляв про культурну діяльність еміграції, яка, можна сказати, виконала все можливе для підняття в очах Європи української культури й освіти на найвищий європейський ступінь. Понад 2000 української молоді під час свого перебування закордоном закінчили свої й чужі вищі школи. Існування високих українських шкіл закордоном, наукові з'їзди, кількість наукових праць, наукові інституції, науково-громадські організації, українські катедри та універси-

тетах світових центрів Європи й Америки, Академічній Комітет духовної співпраці, видавничу діяльність, безліч видавничих товариств — все це свідчить про надзвичайно енергійну участь української еміграції, свідчить, що українська еміграція не змарнувала часу свого перебування за кордоном і своїми ініціативами зробила цінний внесок у скарбницю світової культури.

Проф. Б. Лисяцький говорив про українську політичну еміграцію, як історичне явище.

І. ж. В. Філонович у докладі на тему «П'ятнадцять літ військової еміграції» окреслив тяжкі картини ішої визвольної боротьби, яка закінчилася інтернуваннями ішої армії; тяжкий період таборового життя відзначається великими освітніми досягненнями; таборіві вистави, хори, школи й таборова преса, ця, можна сказати, гордість українського війська, все це врятувало армію від загибелі, розкладу й привело до того, що, отримавши середню освіту по таборах, б. вояки пішли до вищих шкіл і в еміграції й збільшили собою кадри молодих українських сил з високою освітою. Третім періодом життя українського воїнства було об'єднання його в різні товариства, і навіть військово-наукового характеру, які організувалися і в підставах провідних ідей свого ідеологічного вождя Симона Петлюри.

П'ятим промовцем на тему «Листопадові події 1920 р. та їх наслідки» виступив і. ж. В. Прохода, який висловив віру в те, що після 15 іаших тяжких листопадів наступить вже іезабаром іаш справжній український березень.

Всі промови цього вечора іосили кожну закінчений характер і в логичній послідовності доповнювали одна одну. Отже, картини іашого виходу на еміграцію, іашого перебування тут, іаших досягнень під цей час і іаших планів іаша будучість було окреслено так уміло й так яскраво, що присутні з повним задоволенням вислухали всі ці п'ять докладів.

* * *

Товариство Прихильників Господарської Академії в Подєбрадах відбуло з'їзд своїх членів 1 грудня с. р. Було зачитано звіт з діяльності Т-ва, уділено абсолютній Управі й обрано новий виконавчий орган іаша слідуєчий рік. На чолі Т-ва, як і в минулому році, поставлено д-ра О. Бочковського.

Головним завданням Т-ва є утримання Українського Технічного Господарського Інституту позаочного навчання (УТГІ), який є реальною основою для майбутньої української політехніки. Кошти іаша утримання збираються шляхом членських внесків до Т-ва, для чого Управою Т-ва було розвинуто велику пропагандійну агітацію як збільшення членів Т-ва, так і студентів УТГІ. Пропаганда переводилася в формі відозв та інших публікацій в українській пресі, шляхом вистав експонатів і поїздок членів іаша місця. Виставок було влаштовано дві, одна в Празі, друга в Ужгороді. Крім того, відбулася одна пропагандійна подорож до Ужгороду іаша Закарпаття лект. В. Сапицького з метою влаштування виставки й ознайомлення членів Учительського З'їзду іаша Закарпатті з УТГІ. Друга така подорож іаша здійснюється іаша весні 1936 р. до Канади, куди поїде голова Т-ва д-р О. Бочковський іаша запрошений Всеканадійського Українського З'їзду.

Для збільшення пожертв Управа утворила Комісію Фонду Українського Політехніки, яка випустила кишелькові картки й марки-папірники, й таким шляхом набирила за минулий рік поверх 4000 кч.

Для пропаганди й поширення своєї діяльності Управа Т-ва утворила ще Красві Комітети по різних землях, де перебуває українське населення: в Польщі, в Румунії й т. п.

Членів Т-ва у відчитаному році числиться 345, з них вступило за цей рік 26. Із усіх членів окремих осіб 289, організації 56. Членів Т-ва

емігрантів по різних землях 266, на землях з українським населенням: в Галичині 33, в Закарпатті 31, Волині 7, Бесарабії 5, Буковині 3.

Протягом звітного року до каси Т-ва вступило 28,553 кч. членських внесків і поперх 3000 кч. пожертв.

Завданням Т-ва на майбутній рік ставиться збільшення кількості членів Т-ва, а також збільшення кількості студентів УТГГІ, що має значіння і не лише для підтримки фінансового боку праці Т-ва, а головно, для поширення технічно-господарської освіти серед українців.

З. М.

З преси

В польському Сеймі 6 грудня с. р. під час загальної дискусії над бюджетом голова Української Парламентарної Репрезентації пос. В. Мудрий виголосив програмову промову. Одсилаючи читача до тексту її, надрукованому в «Ділі» з 8 грудня с. р., наводимо тут з неї деякі суттєві місця.

Зазначивши на початку, що

«На чолі наших політичних змагань, так само як на чолі змагань наших попередників, стоїть велика ідея української державності, ідея глибоко вкорінена у крові й душі українського народу»,

і схарактеризувавши становище української справи у Польщі та до-телерішні польсько-українські відносини, що останнім їх етапом був виборчий компроміс, промовець виставив принцип територіяльної автономії:

«Отже ми ввійшли тут і а те, щоб гоїти старі рани, і а те, щоб конструктивно працювати для поправи відносин. З уваги на те ми обов'язані заявити, що є конечне для тої поправи.

«Заки сформулюю ці конечності, мушу підкреслити, що в даному моменті лишаю на боці міжнародні акти й польські закони, що мали забезпечити наші права як національної одиниці. Бо незалежно від тих актів на чолу наших політичних змагань у Польщі висуваємо постулат територіяльної автономії для всіх українських земель у Польщі; це є постулат створення окремої правної автономичної одиниці на всіх етнографічних українських територіях у межах Польської Держави. Ставлячи цей постулат на чолу наших політичних змагань у Польщі, кермуємося передовсім нашою внутрішньою волею і нашим природнім правом на повне національне життя. Від того постулату не можемо відступити.»

Після заяви:

«Не сумніваємося, що гідна та справедлива поагода постулатів української національної політики в Польщі матиме корисний вплив на уклад незвичайно важких і для польської держави польсько-українських відносин у майбутньому, в перспективі відродження й віднови Української національної Держави»,

голова Української Парламентарної Репрезентації викладає конкретний програм залагодження потреб українського населення у

Польщі, відмічаючи справи, що мусять бути негайно полагождені:

«Українське життя у Польщі має дуже багато потреб у всіх ділянках, що вимагають негайного поладнання. До таких належать: справа утворення парцеляції на наших землях і негайного здержання колонізації по-замісченню елементом з огляду на великий голод землі на наших територіях, справа організації праці для широких рядів іереєстрованих безробітних по наших селах, себ-то боротьба з безробіттям сільського рільного пролетаріату, справа організації варстатів праці для безробітної української інтелігенції, організація планової боротьби з голодом в наших гірських і підгірських околицях і врешті справа забезпечення українському народові не лише теоретичної, але й дійсної можливости всебічної організації власних господарських сил у національних господарських організаціях на всій національно-українській території під одним проводом з осередків, що їх збудувала жертвенна грація українських поколінь.

Крім того входять тут постуляти иншої важкої категорії, а саме: постуляти з ділянки прав української мови в усіх урядах, публічних інституціях і в самоуправі, зреалізування права побирати науку в рідній мові і від учителів української національності в школах, як тако-ж ревіндикація державних шкіл з українською мовою і авчання, що ми їх стратили через спеціальну шкільну політику, яку дотепер пристосовували на наших землях, а в сумі створення окремої адміністрації для українського шкільництва, утворення українського університету і взагалі задоволення потреб української науки й культури, і дальше справи: напрями відноси у територіяльній самоуправі, доступу українців до всіх державних і комунальних урядів у характері урядовців і тако-ж участи українців у судівництві. Не маю наміру вичисляти всі певучі потреби, бо конкретні наші постуляти й потреби з кожної ділянки уложимо й обговоримо докладно при розгляді бюджетових прелімінарів для поодиноких ресортів державного життя».

Кінчається промова заявою, що Українська Парламентарна Репрезентація до бюджетового прелімінарія ставиться річево.

* * *

«Новое Слово», російська тижнева газета, що виходить у Берліні, в ч. 43 спиняється на справі обрання до Офісу Нансена в Женеві представником російської еміграції п. Іакова Рубінштейна, справі, яка викликала велику полеміку в російській еміграційній пресі, і яка нас не обходить, та пише:

«У зв'язку з виборами російським представником до Офісу Нансена Іакова Рубінштейна, серед читачів «Нового Слова» виникли розбіжності що-до питання, чи є названі «еврей» тільки «русскимъ», чи одночасно тако-ж «українцемъ», «армяниномъ» і т. д.

Український тижневик «Тризуб», що виходить у Парижі (ч. 41 з 15 жовтня 1935) присвятив питанню техніки виборів у Женеві велику статтю, з якої ми приводимо ряд місць, що допомагають відповісти на питання наших читачів»,

і далі подає на двох шпальтах переклад уміщеного в «Тризубі» листа із Женеві (стор. 12).

Хроніка

3 життя укр. еміграції.

У Франції.

— Чергова служба Божя в Українській Православній Церкві в Парижі відбудеться в неділю, 22 грудня с. р. Початок о год. 10,30.

3 життя Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі.

За місяць листопад Бібліотека дістала книжки та інші друки від нп.: 1) п. В. Приходька з Праги — 4 панети конвертів і паперу з відзнакою «тризубом» та 14 пак. наліпок на листи з такою-ж емблемою, 2) п. Й. Годунька із Львова — 2 кн., 3) п. М. Єремєєва (Париж) — два прим. книжки про бл. п. С. Петлюру італійською мовою, 4) Сплілки Укр. Інвалідів у Каліші — 1 кн., 5) В-ва «Меч» у Парижі — 10 прим. книжки проф. А. Яковлева: «Основи конституції УНР», 6) Ред. «Тризуба» в Парижі — 7 кн. та 7 чч. журналів, 7) панства М. і Ф. Слюсаренків із Праги — 13 кн., 8) п. І. Кастан'єс — (Париж) — 19 кн. і 10 чч. журналів, 9) В-ва «Громадського Голосу» із Львова — 1 кн., 10) В-ва «Світ Дитини» із Львова — 1 кн., 11) п. Ковнача з Харбіна — 5 кн., 12) Українського Інституту у Варшаві — 1 кн., 13) в-ва «Нового Часу» І. Тиктора — два випуски Історії Укр. Війска, 14) Ред. «Тризуба» — 4 кн., 3 світлини та 1 манускрипт, 15) п. І. Ваза з Гельсінґфорсу — дві кн.

Пожертв в місяці листопаді одержано всього 40 фр. — 10 фр. од п. Мусієнка з Франції та від Земельного Банку Гіпотечного у Львові — 30 фр. Всіх

пожертв од початку року одержано 6689 фр. 40 с.

Рада Бібліотеки складає всім жертводавцям та прихильникам свою щирю подяку і просить тих, у кого є ще збірки, надіслати їх ще в цьому році.

Замість різдвяних та новорічних поздоровлень пожертви на Бібліотеку надійшли — од Є. і В. Прокоповичів — 25 фр., проф. О. Лотоцького — 100 фр., І. Рудичева — 25 фр., прот. І. Бриндзана — 20 фр., С. Нечая — 20 фр., І. Косенка — 10 фр., І. Гораїна — 10 фр.

— **Сторінка Бібліофіла.** Бібліотека одержала від професора І. Феценка-Чопівського вісім чисел (трьома книжками) «Визволення», тижневика, що виходив року 1921 за редакцією Євгена Архипенка. По-за змістом, присвяченим тодішньому життю нашому, цікаві вони ілюстраціями, під якими знаходимо імена видатних українських майстрів. Од нього-ж прийшло до Бібліотеки одне число «Ілюстрованого листка», присвяченого даті 1 листопаду 1918 року, де знаходимо портрети й групи багатьох визначних діячів військових і цивільних ЗУНР.

Жертводавцеві — щире спасибі.

— **Гість в Бібліотеці.** Цими днями Бібліотеку одвідав ген. М. Омел'янович-Павленко, бувший командуючий Армією УНР, що перебував кілька день у Парижі. Генерал, що близько стоїть до справ Музею Визвольної Боротьби в Празі, докладно обдивлявся Бібліотеку і знайомився з її сучасним станом. Приймав шановного гостя і давав йому пояснення бібліотекарь п. І. Рудичів.

— Бесіда в Редакції «Тризуба» 8 грудня с. р. дала на користь безробітних чистого прибутку 75 фр. 50 савт.

Із прибутків із попередніх бесід уділено 1 допомогу одинокому безробітному—35 фр., і 1 допомогу безробітному з родиною—75 фр., разом 110 фр.

Наступна бесіда відбудеться в неділю, 22 грудня с. р. Початок о год. 4.

Під час бесіди в неділю, 5 січня 1936 р., влаштовано буде також ялинку для дітей.

— З життя Української Громади в Діжоні. Українська Громада в Діжоні 8-го грудня с. р. влаштувала урочисті збори, присвячені пам'яті 359-ти мучеників, розстріляних більшовиками під Базаром. З приємністю було констатовано пунктуальність громадян, що далеко до призвачеюї години були всі в зборі. Крім членів Громади, на урочистість прибула вся українська колонія м. Діжона. Збори розпочалися о 3 год. по обіді вступим словом голови Громади п. Германовича, який указав на велику відданість Україні тих лицарів, що так героїчно загинули, отдаючи своє життя на вівтарь батьківщини: и.

Потім секретарь Громади п. Ховхун прочитав реферат, присвячений 359-ти, при чому, відхилившись трохи від теми, бавів влучну аналогію між процесом визвольних змагань Ірландії і процесом боротьби українського народу за свою державність. Закінчив п. Ховхун доклад словами:

«Вони знали, що загинуть,
Але з того буде добро для
Матері України».

«Спіть хлопці, спіть,
Про волю-долю тихо спіть,
Про волю-долю вітчими,
Чим можуть бути кращі
снї?»

Вставанням та хвилиною мовчанки було вшановано пам'ять 359-ти мучеників-героїв і тим закінчилася офіційна частина свя-

та. Потім точилася тепла товариська бесіда, що затяглася до пізнього часу.

В Чехословаччині.

— Святочна інсталяція нового ректора в Українському Університеті в Празі проф. д-ра Олександра Колесси відбулася 13 грудня с. р. у великій аудиторії філософичного факультету чеського Карлового Університету. Проф. О. Колесса прочитав при тому виклад на тему «Драмована історія України середини XVII століття».

— Український Республікансько-Демократичний Клуб у Празі влаштував в жовтні місяці с. р. в помешканні ідальні Українського Жіночого Союзу доповідь проф. М. Славінського на тему «Фашизм, демократія, соціалізм». Доповнення до цього докладу зробили п. д-р О. Бочковський та п. М. Літвицький.

В Німеччині.

— У Спілці Українців у Німеччині 12 грудня с. р. відбулися XXVI сходи «Живої Газети», на яких п. Юрко Козловський зробив доповідь на тему «Поліволені народи і жидівство».

В Маньджу-Ті-Го.

— З життя українців у Маньджу-Ді-Го. 17 листопада с. р. в театральній залі Українського Національного Дому в м. Харбіні Спілка Української Молоді поставила знаву побутову п'єсу: «Ой не ходи, Грицю, та й на вечериці».

П'єса мала значний успіх і збрала повну залу. Чистий прибуток Спілка поставила передати на фонд «Рідкої Школи», що його утворила Рада Укр. Нац. Кол. в Харбіні.

Це вже друга тут спроба з боку українського громадянства підійти практично до розв'язан-

ня певучого питання — одкриття національної школи в Харбині.

Десятиліття «Жіночої Долі».

Журнал, що його заснувала п. Олена Кисілевська, визначна громадська і політична діячка, яка веде його й по сей день, справляв недавно десятиліття свого існування. Редакції журналу, який так прислужився до розвитку українського жіночого руху, складаємо на цьому місці од «Тризуба» привіт та ліпші побажання.

Українська Дитяча Школа в Парижі приносить ширю подяку всім жертводавцям, що підтримали її своїми жертвами:

В місяці жовтні с. р. п. N. — 50 фр.;

В листопаді с. р.: п-во Плеваків — 20 фр., ген. О. Удовиченко — 10, п. І. Косенко — 10, п. Недайкаша — 5, п. Бордюгівський — 5, п. В. Соловар — 5, п. Луцкевич — 5, М. Chatin — 100, од добрих людей (з кінематографічного сеансу) — 50, п. X. — 45, Український Незалежний Театр — 25, п. X. — 50. Разом — 380 франків.

Нові книжки й журнали.

— Нова Хата, двотижневий журнал для плекачів дома шкільної культури, ч. 23, 1 грудня 1935. Львів.

— Життя і Знання, ілюстрований популярно-науковий журнал-місячник, ч. 12, грудень 1935. Львів.

— За Незалежність, бюлетень Головної Управи Українського Центрального Комітету у Польщі, ч. 13, грудень 1935. Варшава

Т-во б. Вояків Армії УНР у Франції
влаштує у вівторок 31 грудня 1935 р. в салі Дому Бельгійських Інвалідів, 59, rue Vergniaud, Париж 13, метро Clacière, традиційну

Вечірку - балъ

На початку силами Українського Незалежного Театру під режисурою П. Шмалія виставлено буде :

«Ніч під Різдво»

водевіль на одну дію по М. Гоголю, інсценіровка Степового.

Хор, колядки і солові співи під час дії

Початок о год. 21.

По виставі балъ до ранку. Джаз-банд. Зустріч Нового Року. Товариські забави. Вступ : панії — 5 фр., чоловіки — 7 фр.

Ялинка для українських дітей в Парижі

відбудеться в неділю, 29 грудня с. р., о год. 3-ій вдень в салі — 15, avenue Noche, метро Etoile або Courcelles.

Українською Дитячою Школою в Парижі буде виставлено

«Різдвяна казка — сон Галі» та балет

Дитячий хор школи виконає різдвяні колядки. Запис усіх дітей обов'язковий до 20 грудня і провадиться в Українській Православній Церкві, в Редакції «Тризуба», в Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри та в організаціях.

Український Технічно-Господарський Інститут (УТГІ)
позаочного навчання при УГА в Чехословацькій Республіці

Продовжується запис на Економічно-Кооперативний відділ та на курси: бухгалтерські, українознавства, пасічництва, оброблення шкіри, практичної фотографії, практичної радіотехніки, практичного мисливства.

Приймається запис на нові курси садівництва, технічного перероблення садовини та городини і на курси сільсько-господарського рахівництва простого.

Звертатись на адресу: *Ukrajinsky Technicko-Hospodarsky Institut, P o d é b r a d u, Zamek. Tchecoslovaquie.*

На відповідь додавати інтернаціональний поштовий значок.

В Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри в Парижі
наступної п'ятниці, 20-го грудня с. р., о 20 год. 30 має відбутися доповідь
В. Прокоповича на тему

Ε' λ' ε' φ Θ ε ο υ

— примітки до арабського видання Євангелії коштом гетьмана Ів. Мазепи року 1708 в Алепо, ілюстровані світлинами чарівного ліхтаря.

Нова Хата

двотижневий журнал для плекання домашньої культури, що виходить у Львові 1-го і 15-го кожного місяця,

заповідає на 1936-й рік, крім звичайного матеріалу,

Огляд української кераміки й порцеляни — Вол. Січинського; Із днівлика визвольних змагань — спомини з чотирикутника смерті; Нови и в косметиці — Ст. Гаврисевич; Господарський порадник — Олена Ліщинська; Із проблем доброго тол.у — У. а; Багатий відділ мод — Орися; Ручні роботи — украї. сьні і народні мотиви; Шість кольорових таблиць узорів.

Річна передплата 16 зол., піврічна — 8 зол. 50 гр., чвартальна — 4 зол. 50 гр., поодинокі числа — 80 гр. Річна передплата у Франції — 50 фр.

Жадайте оказові числа!

Адреса Адміністрації «Нової Хати»: Львів, Ринок, ч. 39.

Потрібні співачки

для хору в Українській Православній Церкві в Парижі. Осіб, що бажали б співати в хорі, проситься зголоситися у п. Андрія Чехівського — 37, rue Voileau, Paris 16. Телефон — Aut. 18-59.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує — Комітет. Адміністратор: Іл. Косенко
Le Gérant: M-me Perdrizet.
